

Sima Ćirković (1929-2009)



Kada nam ode netko koga istodobno volimo i poštujemo, osjetimo prazninu s kojom se teško nosimo. Takav je osjećaj ostavio neočekivani odlazak akademika, profesora, pedagoga iznad svega, vrsna čovjeka, Sime Ćirkovića. Njegovom smrću izgubili smo puno svi mi koji smo ga poznavali, od njega učili, s njime vodili nadahnute razgovore, prijateljevali. Velik je to gubitak i za povijesnu znanost, napose bosanskohercegovačku i srpsku, jer je prof. Ćirković posljednji u nizu povjesničara koji su se sustavno bavili bosanskim srednjovjekovljem. Njegova *Istorija Bosne* rano se nametnula kao svojevrsni udžbenik studentima povijesti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu i taj status je zadržala do danas, što na najbolji način potvrđuje koliko je njezin autor prisutan i cijenjen kao znanstvenik u nas.

Rođen je u Osijeku 29. siječnja 1929, osnovnu školu i gimnaziju polazio je u Somboru i Beogradu, gdje je potom studirao povijest na Filozofskom fakultetu 1948-52, a doktorirao 1957. Kratko je radio u Državnoj arhivi u Zrenjaninu i Narodnoj biblioteci u Beogradu, 1955. izabran je za asistenta, u Istorijskom institutu SANU u Beogradu, docenta 1957, izvanrednoga profesora 1963. i redovitoga 1968. na Filozofskome fakultetu na kome je djelovao do umirovljenja 1994. Kao pedagog i profesor uživao je poštovanje brojnih generacija studenata, a kao znanstvenik uvažavanje stručnjaka iz zemlje i inozemstva.

Za bavljenje znanstvenim i nastavnim radom bio je odlično pripremljen, svestrano obrazovan – ukratko erudita. Izvrsno je poznavao jezike na kojima su nastajala povijesna vrela kojima se povjesničari u proučavanju srednjega vijeka služe (latinski, grčki,

staroslavenski, starotalijanski) te više živih jezika, što mu je omogućivalo da prati raznovrsnu stručnu literaturu i komunicira s njezinim autorima i stručnjacima uopće. Njegovu pedagošku metodu obilježava blagost i razumijevanje te spremnost da drugome pomogne, savjetom, potporom, pohvalom. Na znanstvenome polju odlikovao se silnom učenošću, nevjerojatnom pamćenjem, akribijom, ali unatoč svemu tome svoje stavove i zaključke nije bespogovorno nametao sugovorniku i učeniku, nego je bio spreman podvrgnuti svoje znanje argumentaciji čak s onima koji u takvom sučeljavanju nisu imali izgleda da obrane svoje stavove. Tu slobodu mogao je sugovorniku dopustiti samo čovjek enormne izobrazbe, znalac koji je suvereno vladao strukom kojom se bavio, proučavajući najrazličitije segmente srednjovjekovne povijesti.

Njegov znanstveni opus vrlo je velik i raznovrstan te ga rad ovakvoga karaktera i namjene ne može obuhvatiti, a tog posla oslobađa nas činjenica da su život i djelovanje prof. Ćirkovića na više mjesta već prikazivani i dobro poznati kao i njegov stvaralački opus. Budući da na njega gledamo ponajprije kao svoga profesora i istraživača bosanskoga srednjovjekovlja, upozorit ćemo na njegov prinos bosanskoj povijesti.

Kao mlad znanstvenik napisao je dva iznimno vrijedna djela baš iz srednjovjekovne bosanske povijesti. Riječ je knjigama *Herceg Stefan Vukčić Kosača i njegovo doba* (Beograd 1964) i *Istorija srednjovekovne bosanske države* (Beograd 1964). Zanimanje za teme iz bosanske povijesti srednjega vijeka započelo je prije pojave navedenih naslova pisanjem i objavljivanjem kraćih radova, baš kao što se i nastavilo nakon njihova izlaska. Pozornost su mu privlačile teme iz društvene, političke, kulturne, privredne i crkvene povijesti. Tako su iz njegovih istraživačkih napora nastali nezaobilazni radovi za upoznavanje s bosanskom prošlošću: *Sugubi venac. Prilog istoriji kraljevstva u Bosni, "Verna služba" i "vjera gospodska"* (1962), *Zdravstvene prilike u srednjovekovnoj Bosni* (1970), *Odjeci rittersko-dvorjanske kulture u Bosni krajem srednjeg veka* (1971), *Rusaška gospoda* (1974), *Pad Bosne i pokušaj otpora turskom osvajanju* (1982), *Glose Srećkovićeve jevandjelja i učenje bosanske crkve* (1982), *Bosanska crkva u bosanskoj državi* (1987), *Bosna i Vizantija* (1989), *Dvor i kultura u srednjovekovnoj bosanskoj državi* (1989), *Dualistička heterodoksija u ulozi zemaljske crkve: bosanska crkva* (1995).

Ogroman napor uložio je u rad na izradbi *Enciklopedije srpske historiografije* (1997) i *Leksikona srpskog srednjeg veka* (1999), u kojima je potpuno do izražaja došla njegova erudicija, pišući sažeto, stručno i razumljivo o mnogim osobama i pojmovima koji pripadaju bosanskohercegovačkoj historiografiji i bosanskome srednjemu vijeku.

Za svoj rad primio je više priznanja i prestižnih nagrada. Postao je dopisni i redoviti član više akademija, SANU, ANU BiH, JAZU/HAZU, CANU, VANU, Académie européenne d'histoire (Bruxelles). Dobitnik je Sedmojulske nagrade SR Srbije (1982), Oktobarske nagrade grada Beograda (1987), Nagrade grada Beograda (2006).

Kada ovim javnosti dostupnim navodima dodam osobna iskustva iz naših susreta, razgovora (konzultacija) i atmosferu koja je tijekom njih nastajala, ne mogu ne priznati prazninu što ga više nema među nama, ali i ponos što sam ga imao za učitelja i odgojitelja koji je pratio i usmjeravao moje bavljenje strukom. Sreća ga je bila poznavati, a čast imati ga za učitelja i prijatelja. Ja sam imao sreću – hvala mu.

PEJO ČOŠKOVIĆ